

I. SPRACHWISSENSCHAFTLICHE BEITRÄGE

Eva CIEŠLAROVÁ

Frau als Beute

Žena jako kořist

Obsahem popsaného výzkumu jsou stereotypy spojené s mužským a ženským pohlavím, konkrétně koncept odrážející se jak v německých tak českých frazeologismech- „žena jako kořist“. K ověření tohoto tvrzení je využito dvou účelově různých korpusů. První představují frazeologické slovníky, na jejichž základě jsou stanoveny frazeologismy vyjadřující daný koncept. Tato ustálená spojení jsou pak vyhledávána v jazykových korpusech (pro německý jazyk byl zvolen COSMAS II, české doklady pochází z Českého národního korpusu).

Výzkum dokázal, že tvrzení o ženě jako kořisti je v jazyce jen částečně podloženo. Podle korpusových dokladů se také žena „vydává na lov“ a muži pak často „uvíznou v jejích sítích“.

Summary

Woman as prey

The research examines stereotypes connected with male and female gender – specifically the concept of ‘woman as prey’, which is reflected in both German and Czech phraseologisms. Two corpora, each with a different function, were used to validate the claim. The first consisted of phraseological dictionaries, which provided a basis for the excerption of phraseologisms expressing the concept in question. A search for these phraseologisms was subsequently carried out in language corpora (COSMAS II. for German, the Czech National Corpus for Czech).

The study showed that the claim regarding ‘woman as prey’ is only partly supported in the language data. The corpus also includes cases in which women ‘set out on a hunt’ and men ‘get caught in their nets’.

Katarína DOLEŽALOVÁ

Anglizismengebrauch in der Marketingsprache am Beispiel der ersten Ausgabe der Zeitschrift ‚Marketing Journal‘ aus dem Jahr 1970

Résumé

Užití anglicismů v jazyce marketingu na základě prvního vydání časopisu ‚Marketing Journal‘ z roku 1970

Článek poukazuje na základě podrobného rozboru odborného časopisu Marketing Journal z ledna 1970 na využití anglicismů v německém jazyce v oblasti marketingu v době před 39 lety, dokládá jejich využití při tvorbě kompozit a všimá si zároveň výskytu odpovídajících německých výrazů (např. *Service* v kontrastu s *Dienstleistung*, *Dienst*).

Summary

The use of Anglicisms in marketing language in the January 1970 issue of ‚Marketing Journal’

The article presents a detailed analysis of a professional periodical, the ‚Marketing Journal’ of January 1970, highlighting the use of Anglicisms in German marketing language 39 years ago, demonstrating the use of these Anglicisms in forming compounds and examining the occurrence of corresponding German expressions (e.g. *Service* in contrast with *Dienstleistung*, *Dienst*).

Michaela KAŇOVSKÁ

Phraseme in den Schlagzeilen der österreichischen Online-Nachrichtenmedien

Résumé

Frazémy v titulcích rakouských internetových zpravodajských médií

Článek seznamuje s výsledky analýzy nadpisů na úvodní stránce 16 rakouských internetových novin. Analýza se zaměřila na rozsah použití frazémů v nadpisech, na typy použitých frazémů a na způsob jejich použití (normální nebo modifikované) v souvislosti s tím, zda se dané frazémy vyskytují jen v nadpise nebo i v textu. Výsledky jsou porovnány se závěry dřívějšího obdobného výzkumu týkajícího se internetové verze rakouského deníku ‚Die Presse’.

Summary

Idioms in the Headlines of Austrian Online Newsmedia

The paper presents the results of an analysis concerning the use of idioms in the headlines on the homepages of 16 Austrian online newsmedia. The research focused on the number and the types of idioms used in the headlines and on the way of their use (normal or modified) in relation to their occurrence (in the headline only or in the text as well). The results are compared with those of an earlier analysis concerning the online version of the Austrian daily ‚Die Presse’.

Jiřina MALÁ

Metaphern und (metaphorische) Idiome als Ausdrucksmittel der Emotionalität. Dargestellt an der Emotion LIEBE

Résumé

Metafory a metaforické idiomy jako výrazové prostředky emocionality. Na příkladu emoce „láska”.

Příspěvek se zaměřuje na metaforiku a idiomatiku jako jazykové prostředky, které vyjadřují emocionalitu, konkrétně emoci „láska”. Na příkladech z publicistických recenzí filmů, pojednávajících o lásce (romantická komedie, milostná romance, manželské drama) autorka článku postihuje typické metafory a (metaforické) idiomy, které recenzenti využívají k výkladu obsahu, filmových obrazů i k hodnocení filmů na téma „láska”.

Summary

Metaphors and metaphoric idioms as linguistic means of expressing emotionality, specifically the emotion 'love'.

This paper focuses on metaphor and idioms as linguistic means of expressing emotionality, specifically the emotion 'love'. Using examples from published reviews of films involving love (romantic comedies, romances, marital dramas), the author identifies typical metaphors and (metaphorical) idioms used by the reviewers when discussing and evaluating the plot and imagery of films about 'love'.

Martin MOSTÝN

Zu den Nominalisierungstendenzen in Wirtschaftstexten (Teil II)

Résumé

Nominalizační tendence v jazyce ekonomiky (Část II.)

Tento článek tématicky navazuje na příspěvek ‚Nominalizační tendence v jazyce ekonomiky‘ v časopise *Studia Germanistica* 3, přičemž podává odpovědi na otázky spjaté s tehdy vznikající disertační prací s názvem ‚Grammatische Mittel der Informationskondensierung in Wirtschaftstexten‘. V článku je zmíněna souvislost mezi mírou abstrakce a jazykovou kondenzací a také pragmatické faktory, které ovlivňují její výskyt v odborném textu. Ve druhé části jsou souhrnně uvedeny výsledky empirické analýzy v oblasti infinitivních konstrukcí. Pozornost je věnována zejména faktorům, které mají vliv na jejich užití v textu oproti konkurenčním vedlejším větám.

Summary

Nominalizing tendencies in economic texts (Part II)

This article is thematically related to the study ‚Nominalizing tendencies in the language of economy‘ in *Studia Germanistica* 3; it responds to questions connected with research for the doctoral dissertation ‚Grammatische Mittel der Informationskondensierung in Wirtschaftstexten‘. The article examines the connection between the level of abstraction and linguistic condensation together with pragmatic factors affecting these features in professional texts. The second part of the study presents the results of an empirical analysis of infinitive constructions. The author focuses particularly on factors influencing the use of these constructions in texts, as opposed to competing structures – subordinate clauses.

Sonila SADIKAJ

Metaphorische Konzepte in Hand-Somatismen des Deutschen und Albanischen. Eine vergleichende Untersuchung im Lichte der kognitiven Linguistik

Résumé

Metaforické koncepty v somatismech spojených s ‚rukou‘ v němčině a albánštině. Srovnávací studie z pohledu kognitivní lingvistiky

V této práci jsou analyzovány a srovnávány metaforické koncepty v německých a albánských idiomech, které jsou spojeny s ‚rukou‘. Studie těchto somatismů je provedena na základě teorie konceptuálních metafor autorů Lakoffa a Johnsona. Jednotlivé koncepty jsou však klasifikovány na základě nadřazených konceptů, které se v obou jazycích vyskytují. ‚Ruka‘ se objevuje v metaforických vyjádřeních např. jako symbol kontroly, moci, vlastníka, nadřazenosti, činnosti, lidských vztahů, ochrany a dalších. V práci jsou dále rozebírány jednotlivé koncepty těchto somatismů, jako např. spojení morálního a čistoty: *mít čisté ruce – saubere Hände haben*.

Summary

Metaphorical concepts in somatisms connected with ‚hand‘ in German and Albanian. A contrastive study in cognitive linguistics.

This article analyzes and compares metaphorical concepts in German and Albanian idioms connected with ‚hand‘. These somatisms are studied on the basis of Lakoff & Johnson’s theory of conceptual metaphors. The individual concepts are classified on the basis of superordinate concepts which occur in both languages. ‚Hand‘ appears in metaphorical expressions e.g. as a symbol of control, power, ownership, superordinacy, activity, human relationships, protection, etc. The article further analyzes the individual concepts of these somatisms, e.g. the connection of morality and cleanliness: *to have clean hands – saubere Hände haben*.

Joanna SZCZEK

Bei mehreren gleich qualifizierten Bewerbern sind schon kleine Details ausschlaggebend. Zu Argumentationsstrategien in den Absageschreiben auf Bewerbungen im Deutschen

Résumé

U více stejně kvalifikovaných uchazečů rozhodují již malé detaily. Argumentační strategie v zamítavých odpovědích na žádosti v němčině

Článek poukazuje na enormní variabilitu jazykových prostředků při sdělování odmítnutí žádosti uchazeče o pracovní místo v německém jazyce. Analyzovaný korpus byl sestaven na základě 500 autentických textů tohoto druhu z let 2000-2004. Analýza je zaměřena na různé formy argumentace užívané zaměstnavateli v řečových aktech, které vyjadřují negativní odpovědi. Jazyková forma těchto sdělení se často opakuje, přičemž zaměstnavatelé volí zejména takový způsob argumentace, ve které nejsou zmiňovány kvalifikační nedostatky uchazeče, ale jiné důvody se snahou o zmírnění odmítnutí.

Summary

Small details are decisive when several applicants are equally qualified. Argumentational strategies in rejections of applications in German

The article demonstrates the enormous variability of linguistic means of communicating the rejection of job applications in German. The analyzed corpus consists of 500 authentic texts of this type dating from 2000-2004. The analysis focuses on various forms of argumentation used by employers in speech acts expressing negative replies. The linguistic form of these utterances is frequently repeated; employers particularly select means of argumentation which avoid

mentioning applicants' inadequate qualifications, but instead mention other reasons in an attempt to soften the rejection.

Lenka VODRÁŽKOVÁ

Zu einem Bruchstück eines medizinischen Rezeptars vom Jahre 1457

Résumé

Ke zlomku lékařského rukopisu z roku 1457

Článek pojednává o zlomku lékařského receptu z 15. století, který je v současné době uchováván pod signaturou I E a 16 v Oddělení rukopisů a starých tisků Knihovny Národního muzea v Praze, a zabývá se dílčími aspekty textové analýzy v oblasti grafematiky, fonetiky, morfologie, syntaxe a slovní zásoby.

Summary

On a Fragment of a Medical Manuscript (1457)

The article presents a fifteenth-century fragment of a medical receipt of one page, currently held in the Department of Manuscripts and Old Prints of National Museum Library of Prague (Cod. I E a 16), and deals with some aspects of the analysis of the text like graphemics, phonology, morphology, syntax and lexis.

Norbert Richard WOLF

Der Wein in der Sprache. Eine korpusbasierte Betrachtung

Résumé

Víno v jazyce

Příběh o svatodušním zázraku ve Skutcích apoštolů je východiskem pro pozorování a reflexi vztahu mezi vínem a jazykem: veřící Židé podezřívají apoštoly mluvící v jazycích (glosolálie), že vypili příliš mnoho vína. To dalo vzniknout různým frazeologismům. Kromě toho ukazují různé překlady bible různorodost výrazů pro víno v němčině. V německém jazyce představuje víno v kognitivním pojetí blahobyť, úspěch a pohostinnost.

Summary

The wine in the language

The story of the Whitsun miracle in the Acts of the Apostles is the starting point for observations and reflections on the relation between wine and language: religious Jews suspect the apostles, speaking in tongues, of having drunk too much wine. This has resulted in various phraseologies. In addition, different translations of the Bible show a diversity of expressions for wine in German. All in all, in the German language wine stands for the cognitive concept of well-being, joy and conviviality.

Jaromír ZEMAN

Zu graphischen Reflexen der mhd. Lautentwicklung in der Pommersfelder Handschrift der Marienlegende von Heinrich Clûzenêre

Résumé

Grafické reflexy středohornoněmeckého hláskového vývoje v Pommersfeldenském rukopisu mariánské legendy Heinricha Clûzenêre

Cílem tohoto článku je ukázat, že je nutné při jazykovém rozboru středověkého německého textu, chceme-li se alespoň přiblížit jeho zvukové podobě, vždy vycházet přímo z rukopisu. Normalizovaná edice totiž často stírá fonetické zvláštnosti a namnoze tím dokonce ztěžuje i porozumění. Z analýzy našeho textu např. jasně vyplývají rozdíly ve fonetické realizaci dvojhlásek *ai/ay* a *ei/ey* vzniklých kontrakcí *-age-* a *-ege-*, které K. Bartsch ve své edici přepisuje jako *ei*, a tím zvyšuje počet homografických slov. Naproti tomu rozlišování *s* (germánské *s*) a *z(z)* (germánské *t*) a restaurace počátečního *s* ve skupině *sw-* nemá v jazyce rukopisu žádnou oporu a archaizuje tak nežádoucím způsobem jazykovou podobu celého textu.

Summary

Graphic Reflections of Middle High German Phonetic Development in the Pommersfelden Manuscript of the Marian Legend by Heinrich Clûzenêre

The present article suggests that any analysis of mediaeval German texts taking the phonetic form of language into consideration has to be based directly on the original manuscript. Standardized editions often obliterate phonetic variation, thus hindering comprehension. For example, the present analysis clearly indicates the difference in the phonetic realizations of the diphthongs *ai/ay* and *ei/ey*, which developed from *-age-* and *-ege-* by contraction; these diphthongs are both transcribed in K. Bartsch's edition as *ei*, which increases the number of homographs. By contrast, Bartsch distinguishes *s* (Germanic *s*) and *z(z)* (Germanic *t*) and restores the initial *s* in cluster *sw-*, which has no support in the original manuscript and which makes the language of the whole text unduly archaic.

II. LITERARISCHE BEITRÄGE

Irena ŠEBESTOVÁ

Postmoderne Merkmale in der Schweizer Literatur am Beispiel Zoë Jennys Roman ‚Das Blütenstaubzimmer‘

Résumé

Postmoderní znaky v románu Zoë Jenny ‚Das Blütenstaubzimmer‘

Postmoderní literatura se vyznačuje pluralitou možností, charakteristickou pro díla vznikající na přelomu 21. století. Jejich autoři usilují o originalitu a individualitu své tvorby, což platí i pro švýcarské spisovatele. Představitelka nejmladší generace spisovatelů Zoe Jenny líčí v autobiograficky zabarvené románové prvotině ‚Das Blütenstaubzimmer‘ bolestné zraní mladé hrdinky. Do jejího literárního ztvárnění se promítají jednotlivé znaky postmoderní literatury, z nichž některé jsou podrobněji analyzovány.

Summary

Postmodern features in Zoë Jenny's novel 'Das Blütenstaubzimmer'

Postmodern literature is characterized by a plurality of possibilities; this is a typical feature of works being produced in the early 21st century. Authors strive for originality and individuality in their work, and Swiss writers are no exception. Zoë Jenny, a representative of the youngest generation of Swiss authors, writes of the painful growth to maturity of the young female hero in her partly autobiographical debut novel 'Das Blütenstaubzimmer'. Her work reflects various features of postmodern literature, several of which are analyzed in detail here.

Sabine VODA ESCHGFÄLLER

Walter Serner – Zur Selbst-/Mythisierung eines Schriftstellers. Von DADA, „Hochstaplern“ und (falschen) Fakten

Résumé

Walter Serner – Sebe/mytizace spisovatele. O hnutí DADA, „hochštaplerych“ a (chybných) faktech

Tento článek je koncipován jako pocta básníkovi a mysliteli Walteru Sernerovi, který je od 70. let minulého století stále „znovu objeven“ čtenářskou obcí. Hlavním těžištěm této práce je právě mytizace jeho osoby, příp. jeho díla v literární vědě německy mluvících zemí a také jeho vlastní přispění k tomu, že tyto mýty nadále přetrvávají.

Summary

Walter Serner – the self-/mythologization of the writer. On the DADA movement, 'Hochstapler' and (false) facts

This article is conceived as an homage to the poet and thinker Walter Serner, who has been constantly 'rediscovered' by readers since the 1970s. The crux of his work is the mythologization of himself or of his works in the literary theory of German-speaking countries, as well as his own contribution to the continuing endurance of these myths.